

Válaszok
a bírósági ügyek bírák közötti kiosztásáról szóló ECJN kérdőív adatsorára
Magyarország

Szükséges előrebocsátani, hogy az Országos Bírósági Hivatal (OBH) mellett több munkacsoport működik. Ezek egyike a Bírósági Integritás Munkacsoport, amelynek a 2014. évi tervei között szerepel az ügyelosztás rendjének vizsgálata és ebben a körben gyakorlati útmutató, szabályozási tervek kialakítása.

Ezzel párhuzamosan működik a Bírósági Munkateher Munkacsoport, amely célul tűzte ki a bírósági ügykataszter alapján az egyes ügýtípusokban, ügycsoportokban elvárható teljesítménymutatók és terhelésimutatók kialakítását.

A magyarországi bírósági szervezeti rendszer felépítése a következő

Kúria – jogköre a büntető, civilisztikai és közigazgatási ügyszakban: önkormányzati rendeletek törvényességének vizsgálata, rendkívüli jogorvoslatok és fellebbezések elbírálása, jogegységi határozatok hozatala.

Ítéletáblák (5 db) – jogköre a büntető és civilisztikai ügyszakban: törvényszékről érkező fellebbezések elbírálása.

Törvényszékek (20 db) – jogköre a büntető, civilisztikai és közigazgatási ügyszakban: járásbíróságról és közigazgatási és munkaügyi bíróságokról érkező fellebbezések elbírálása, valamint elsőfokú eljárás bizonyos büntető és civilisztikai ügyekben.

Járásbíróságok (111 db) – jogköre a büntető és civilisztikai ügyszakban az elsőfokú eljárás. A legnagyobb járásbíróságon 357 fő az engedélyezett bírói létszám, a legkisebb bíróság 1 fő engedélyezett bírói létszámmal működik.

Közigazgatási és munkaügyi bíróságok (20 db) – jogköre a munkaügyi egyéni és kollektív jogvitákban, valamint a közigazgatási ügyekben való elsőfokú eljárás.

1. Milyen módon van szabályozva az ügykiosztás az ön országában (törvény által, belső bírósági szabályok, bírósági gyakorlat, stb.) és ki hozza meg/alkalmazza az ügykiosztás szabályait?

Hol találhatóak meg ezek a szabályok és hozzáférhetőek-e a nyilvánosság számára?

Magyarországon törvény és egyéb jogszabály, illetve belső bírósági szabály egyaránt szabályozza az ügykiosztást, a bírósági gyakorlat legfeljebb a belső bírósági szabályok kialakításában kap szerepet.

Az ügyelosztási rendet az adott bíróság elnöke határozza meg, a hatályos jogszabály értelmében legkésőbb a tárgyévet megelőző év december 10. napjáig. Ennek meghatározása előtt ezt véleményezi az adott bíróság bírói tanácsa és érintett kollégiuma, amely vélemény nem kötelező erejű.

Egy adott bíróság belső ügyelosztási rendjének főbb szabályait, szempontjait - jogszabály keretei között - meghatározhatja az adott bíróság Szervezeti és Működési Szabályzata is.

1.1. Az ügykiosztást érintő és arra vonatkozó jogszabályok és nyilvánosságuk

Az ügykiosztást érintő és arra vonatkozó rendelkezéseket elsődlegesen a jogalkotó által elfogadott és a nyilvánosság számára közzétett jogszabályok és jogi erővel bíró normatív utasítások tartalmazzák:

Alaptörvény, törvény – országgyűlés

Miniszeri rendelet – igazságügyért felelős miniszter

OBH szabályzat (normatív utasítás) – az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kiadott szabályzat (a kérdéses tárgykörben a korábbi öngazgatási testület, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács szabályzatai hatályban maradtak)

a. Alaptörvény

XXIV. cikk

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

XXVIII.cikk

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

26.cikk

(1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatók. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.

27. cikk

(1) A bíróság - ha törvény másképpen nem rendelkezik - tanácsban ítélezik.

(2) Törvény által meghatározott ügyekben és módon nem hivatásos bírák is részt vesznek az ítékezésben.

(3) Egyesbíróként és a tanács elnökeként csak hivatásos bíró járhat el. Törvény által meghatározott ügyekben, egyesbíró hatáskörében bírósági titkár is eljárhat, akire e tevékenysége során alkalmazni kell a 26. cikk (1) bekezdését.

b. Törvények

Ezen a területen a törvények három csoportja emelendő ki

- a bírósági szervezetre vonatkozó törvény
- a bírák jogállására vonatkozó törvény
- a büntető és polgári peres és nemperes eljárásokra vonatkozó törvények.

2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról

• A törvényes bíró

8. § (1) Senki sem vonható el törvényes bírójától.

(2) A törvény által rendelt bíró az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró.

• Az ügyelosztási rend meghatározásának módja

9. § (1) Az ügyelosztási rendet - a bírói tanács és a kollégiumok véleményének ismeretében - a bíróság elnöke határozza meg, legkésőbb a tárgyévvel megelőző év december 10. napjáig. Az ügyelosztási rend a tárgyévben szolgálati érdekből vagy a bíróság működését érintő fontos okból módosítható.

(2) Ha a bírót a bíróságra az ügyelosztási rend meghatározását követően rendelik ki, az ügyelosztási rendet ennek megfelelően ki kell egészíteni.

151. § (1) A bírói tanács

d) véleményezi a bíróság szervezeti és működési szabályzatát és ügyelosztási tervét.

154. § (1) A kollégium meghatározott ügyszakba beosztott bírák testülete, amelyet a kollégiumvezető vezet.

155. § A kollégium

c) véleményezi az ügyelosztási tervet,

- **Az ügyelosztási rend tartalma**

10. § (1) Az ügyelosztási rend tartalmazza, hogy az adott bíróságon milyen összetételű és számú tanácsok működnek, a bírák, a tanácsok - ideértve a kirendeléssel foglalkoztatott bírákat is - és a törvényben meghatározott ügyben az egyesbíró hatáskörében eljáró bírósági titkárok melyik ügycsoportba tartozó ügyeket intézik, akadályoztatásuk esetén ki jár el helyettük, az ügyek elosztására melyik bírósági vezető jogosult, továbbá, hogy az ügyek elosztása milyen módon történik. Az ügyelosztási rend a tárgyalási tevékenységet folytató bírósági vezetők által tárgyalt ügyek körét és az ezekre vonatkozó elosztási módot is magában foglalja. Az ügyelosztási rend rögzíti mely tanácsok, bírák járnak el a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti kiemelt jelentőségű perekben, továbbá a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) szerinti kiemelt jelentőségű ügyekben.

(2) A Kúria ügyelosztási rendjében meg kell jelölni azt is, hogy az önkormányzati tanács és az elvi közzétételi tanács tagjaként mely bírák járnak el, továbbá azt, hogy az egyes bírák melyik szakágú jogegységi tanácsban járhatnak el.

(3) Az ügyelosztási rend kialakítása során figyelembe kell venni az ügyek jelentőségét, munkaigényességét - különös tekintettel a kiemelt jelentőségű perekre és kiemelt jelentőségű ügyekre -, az ügyérkezés statisztikai adatait, emellett törekedni kell az arányos munkateher megvalósítására is.

- **Az ügyelosztási rend közzététele**

11. § (1) Az ügyelosztási rendet és annak módosítását, kiegészítését az érintettekkel haladéktalanul ismertetni kell és a bíróságon, a felek által is hozzáférhető helyen ki kell függeszteni, továbbá a bíróságok központi internetes honlapján (a továbbiakban: központi honlap), valamint - ha a bíróság azzal rendelkezik - az érintett bíróság honlapján közzé kell tenni.

(2) Az ügyelosztási rendtől az eljárási törvényekben szabályozott esetekben, továbbá igazgatási úton a bíróság működését érintő fontos okból lehet eltérni.

- **Az Országos Bírósági Hivatal elnökének az ügyelosztással kapcsolatos jogköre**

76. § (4) Az OBH elnöke a statisztikai adatgyűjtéssel, az ügyelosztással és a munkateher méréssel kapcsolatos feladatkörében

e) meghatározza és szükség esetén évente felülvizsgálja a bírói munkateher mérésére szolgáló adatlapokat és módszereket, legalább évente egy alkalommal áttekinti a munkateher és az országos ügyforgalmi adatok alakulását, valamint bírósági szintenként és ügyszakonként meghatározza a peres és nempertes eljárások átlagos országos munkaterhét.

- **Az Országos Bírói Tanács ügyelosztással kapcsolatos jogköre**

103. § (2a) Az OBT a statisztikai adatgyűjtés, az ügyelosztás és a munkatehermérés területén

a) kivételesen indokolt esetben elrendelheti a társadalom széles körét érintő vagy a közérdek szempontjából kiemelkedő jelentőségű ügyek soron kívüli intézését,

2011. évi CLXII. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról

• A meghatározott ügyekben külön kijelölés alapján eljáró bírók

30. § (1) A közigazgatási és munkaügyi ügyekben eljáró bírákat a törvényszék bírái tekintetében a törvényszék elnökének javaslatára az OBH elnöke jelöli ki.

(2) A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 17. §-ának (5) és (6) bekezdésében, továbbá 448. §-ának (2) bekezdésében meghatározott ügyekben ítélkező bírákat - a bíróság elnökének javaslatára - az OBH elnöke jelöli ki.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglalt hatásköröket a Kúria bírái tekintetében a Kúria elnöke megfelelően gyakorolja.

(4) A jogszabálysértő önkormányzati rendelet felülvizsgálatára irányuló, valamint a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettségének elmulasztása miatti eljárásban eljáró bírákat a Kúria elnöke jelöli ki.

(5) A Kúria elnöke az általa kijelölt bírák személyéről tájékoztatja az OBH elnökét.

(6) A bíró kijelöléséhez a bíró hozzájárulása szükséges.

• A kirendelés alapján eljáró bírók (részben vagy teljesen a kinevezési okirattal eltérő bíróságon, bírósági szinten történő ítélkezés)

31. § (1) A bíró kirendelésére a törvényszék elnöke jogosult, ha arra a törvényszék és a járásbíróság, a törvényszék és a közigazgatási és munkaügyi bíróság között, továbbá ha a törvényszék területén működő járásbíróságok, vagy a törvényszék területén működő járásbíróság és a közigazgatási és munkaügyi bíróság között kerül sor. Egyéb esetben a kirendelésre az OBH elnöke jogosult.

(2) A bírót a bíróságok közötti ügyteher egyenletes elosztásának biztosítása vagy szakmai fejlődésének elősegítése érdekében más szolgálati helyre lehet kirendelni.

(3) A bírót - hozzájárulása nélkül - háromévenként, ezen belül legfeljebb egy évre lehet a bíróságok közötti ügyteher egyenletes elosztásának biztosítása céljából bírói beosztásba, ideiglenesen más szolgálati helyre kirendelni.

(4) A bíró a beosztásából eredő ítélkezési tevékenységének megtartása mellett más szolgálati helyre csak hozzájárulásával rendelhető ki.

(5) A szakmai fejlődés elősegítése érdekében a bíró a törvényszék, az ítélőtábla és a Kúria elnökének kezdeményezésére, a törvényszékekre, az ítélőtáblára, illetve a Kúriára kirendelhető.

32. § (1) Ha a bírót a törvényszék illetékességi területén kívüli, illetve az ítélőtábla bíróját más szolgálati helyre rendelik ki, a kirendelésre jogosult OBH elnöknek ki kell kérnie az érintett

a) törvényszék,

b) ítélőtábla

elnökének véleményét.

(2) A kirendelésnél a bíró méltányos érdekét figyelembe kell venni.

(3) A bíró nem rendelhető ki hozzájárulása nélkül lakó-, vagy tartózkodási helyétől, illetve szolgálati helyétől eltérő településen lévő szolgálati helyre a következő esetekben:

a) a nő terhessége megállapításától gyermeke hároméves koráig,

b) ha a bíró kiskorú gyermekét egyedül neveli,

c) ha a bíró tartósan ápolásra szoruló hozzátartozóját gondozza,

d) a bíró tartós betegsége vagy súlyos egészségromlása esetén.

(4) E törvény alkalmazásában - a vagyonynyilatkozatra vonatkozó rendelkezések kivételével -

hozzátartozón a polgári perrendtartásról szóló törvényben meghatározott személyeket kell érteni.

(5) A kirendelést a bíróval - annak megkezdése előtt legalább 30 nappal - írásban közölni kell, megjelölve a kirendelés indokát, helyét, kezdetét és időtartamát.

33. § (1) A bíró a bírói álláshelyre kiírt pályázati feltételekben rögzített időbeli korlátozásnak megfelelően ideiglenesen más szolgálati helyre kirendelhető, ha ez a bíróságok közötti aránytalan ügyteher kiegyenlítése céljából szükséges. A pályázat benyújtása a kirendeléshez való hozzájárulásnak tekintendő.

(2) Az (1) bekezdés szerinti esetben a bírót a pályázati felhívásban meghirdetett álláshelynek megfelelő szolgálati hely szerinti bíróságra kell beosztani.

- **A bíró pályázat alapján történő áthelyezése más bíróságra**

34. § (1) Ha a bíró a továbbiakban pályázat alapján másik bíróságon tölt be bírói álláshelyet, az OBH elnöke áthelyezi.

- **A bírók arányos munkaterhe, a bírósági vezető kötelezettsége**

35. § (1) A bíró részére a feladatai megfelelő ellátásához szükséges feltételeket biztosítani kell.

(2) A bíróra kiosztható ügyek számát úgy kell meghatározni, hogy az lehetővé tegye az eljárási és ügyviteli szabályok megtartását és a bírák arányos munkaterhét.

(3) Ha a bíróság a Be. kiemelt jelentőségű ügyekre, valamint a polgári perrendtartásról szóló törvény kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó fejezetei szerinti ügyet tárgyal, úgy az eljáró bírákat az eljárási szabályok és határidők betartása érdekében az egyéb munkavégzés alól szükség szerint fel kell menteni, illetve mentesíteni kell.

- **A bíró kötelezettsége az ügyek intézésekor**

36. § (1) A bíró hivatását esküjéhez hűen köteles gyakorolni, igazságszolgáltatási feladatainak teljesítését nem tagadhatja meg, a rábízott ügyekben folyamatosan, lelkiismeretesen köteles eljárni.

(2) A bíró minden ügyben befolyástól mentesen, és részrehajlás nélkül köteles eljárni.

(3) A bíró a döntés befolyásolására irányuló minden kísérletet köteles elhárítani és arról a bíróság elnökét tájékoztatni.

(4) A bíró az eljárása során köteles az ügyféllel szemben tisztességes és pártatlan magatartást tanúsítani.

37. § (3) A bíró a rábízott ügyet annak munkaigényessége és az eljárás sajátosságai által meghatározott ésszerű határidőn belül köteles elbírálni.

- **A bírák fegyelmi ügyeiben eljáró szolgálati bíróság ügyelosztása**

104/A. § (1) A szolgálati bíróság ügyrendjének tartalmaznia kell az eljáró tanácsok összetételét és az ügyelosztás szabályait.

A büntető és polgári peres eljárásra vonatkozó törvények, és egyéb eljárási törvények

Ezek a törvények tartalmaznak rendelkezéseket arra, hogy miképpen alakul a bíróság összetétele, bíró tekintetében milyen okok alapozzák meg az összeférhetetlenséget. Ilyen esetekben (pl. hozzátartozó ügye, saját korábban hatályon kívül helyezett ügy) a bíró kizárt a konkrét ügy elintézéséből. Az összeférhetetlenséget a bíró köteles bejelenteni, a vezető köteles figyelemmel kísérni. A bíró „elfogultságára” hivatkozva az ügyfél is kezdeményezheti a bíró

adott ügyből való kizárását.

Ezek a körülmények az ügyelosztás rendjére, és a tényleges ügykiosztásra is kihatnak.

1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról

• Bíróságok összetétele

11. § (1) Az első fokon eljáró bíróság - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - egy hivatásos bíróból áll (egyesbíró).

(2) Törvényben meghatározott esetben az első fokon eljáró bíróság egy hivatásos bíróból mint elnökből és két ülnökből álló háromtagú tanácsban ítélezik.

(3) Ülnökök közreműködésével jár el a bíróság, ha az egy keresetben, illetőleg az egyesített perekben érvényesített valamelyik igény vagy a viszontkereset, illetőleg a beszámítási kifogás elbírálása tekintetében a törvény szerint ülnökök közreműködése szükséges.

(4) A másodfokon eljáró bírósági tanács három hivatásos bíróból áll.

(5) A Kúria a felülvizsgálati eljárás során három hivatásos bíróból álló tanácsban ítélezik. Ha az ügy különös bonyolultsága indokolja, a Kúria elrendelheti, hogy az ügyben öt hivatásos bíróból álló tanácsban járjon el.

(6) Törvény indokolt esetben az eljáró bíróság összetételét az (1)-(5) bekezdésekben meghatározottaktól eltérően is megállapíthatja.

12. § (1) Az egyesbíró megteheti mindazokat az intézkedéseket, és meghozhatja mindazokat a határozatokat, amelyeket a törvény a bíróság vagy az elnök hatáskörébe utal.

(2) A bíróság tanácsának hatáskörébe utalt ügyekben az elnök tárgyaláson kívül megtehet minden intézkedést, és az ítélet kivételével meghozhat minden olyan határozatot, amelyet a törvény a bíróság hatáskörébe utal. Tárgyaláson az elnök azokat az intézkedéseket teheti meg, és olyan határozatokat hozhat, amelyeket a törvény kifejezetten az elnök hatáskörébe utal.

(3) Az eljárásban a hivatásos bírákat és az ülnököket ugyanazok a jogok illetik meg és ugyanazok a köteleességek terhelik. Ez vonatkozik az együttalkalmazás tilalmára is.

(4) A törvény további rendelkezéseiben a bíró mind a hivatásos bírót, mind az ülnököt jelenti.

• Bírák kizárása

13. § (1) Az ügy elintézéséből ki van zárva, és abban mint bíró nem vehet részt:

a) a fél, a féllel együtt jogosított vagy kötelezett személy, továbbá az, aki a per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, vagy akinek jogaira vagy kötelezettségeire a per eredménye kihatással lehet;

b) az a) pont alá eső személy képviselője vagy olyan volt képviselője, aki az ügyben eljár;

c) az a) vagy a b) pont alá eső személynek a (2) bekezdésben megjelölt hozzátartozója vagy volt házastársa;

d) az, akit a perben tanúként vagy szakértőként kihallgattak, vagy akinek tanúként vagy szakértőként való kihallgatását a bíróság elrendelte;

e) az, akitől az ügynök tárgyalagos megítélése egyéb okból nem várható (elfoglaltság).

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában hozzátartozó az egyeneságbeli rokon és annak házastársa, az örökbe fogadó és a nevelőszülő, az örökbe fogadott és a nevelt gyermek, a testvér, a házastárs, a jegyes és az élettárs, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa.

14. § A perben az a járásbíróság, törvényszék, illetőleg ítélőtábla sem járhat el, amelynek vezetője a 13. § (1) bekezdésének a), b) vagy c) pontja értelmében ki van zárva.

15. § (1) A per másodfokú elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a per első fokú

elintézésében részt vett.

(2) A per másodfokú elintézéséből és a felülvizsgálati kérelem elbírálásából ki van zárva az a bíró is, aki az eljárás elhúzódása miatti kifogás elbírálásában részt vett.

16. § (1) *A bíróság hivatalból ügyel arra, hogy az előző §-ok értelmében kizárt bíró vagy bíróság az eljárásban ne vegyen részt.*

(2) A bíró a bíróság vezetőjének köteles haladéktalanul bejelenteni, ha vele szemben kizárási ok forog fenn; a bejelentés elmulasztásáért vagy késedelmes teljesítéséért fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik.

(3) Kizárási ok esetén a kizárást a bíróság vezetője hivatalból kezdeményezi.

(4) A kizárási okot a fél is bejelentheti. E bejelentésnek az eljárás bármely szakában helye van, a 13. § (1) bekezdésének e) pontja alá tartozó okot azonban a fél a tárgyalás megkezdése után csupán akkor érvényesítheti, ha nyomban valószínűsíti, hogy a bejelentés alapjául szolgáló tényről csak a tárgyalás megkezdése után szerzett tudomást, és a tudomásszerzés után az okot nyomban bejelenti.

17. § *Ha a bíró a reá vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, vagy saját mellőzéséhez maga is hozzájárult, más tanács, illetőleg bíró kijelölése iránt a bíróság vezetője is intézkedhetik. Ilyen esetben a kizárást tárgyalásban külön határozatot hozni nem kell.*

18. § (1) *Ha a kizárást kérdészet igazgatási ügykörben nem intézik el, a bíró kizárása felől ugyanannak a bíróságnak ugyanazon a fokon eljáró másik tanácsa tárgyaláson kívül is határozhat.*

(2) Ha ugyanannak a bíróságnak nincs olyan tanácsa, amelyre a kizárási ok nem vonatkozik, vagy ha a kizárási ok a 14. § értelmében az egész bíróságra kiterjed, a kizárást kérdészetben a másodfokú bíróság, a törvényszéket mint másodfokú bíróságot és a közigazgatási és munkaiügyi bíróságot érintő ok esetében az ítéltábla, az ítéltáblát mint másodfokú bíróságot érintő ok esetében a Kúria határoz.

(3) Ha a bejelentést nem maga a bíró tette, nyilatkozatát döntés előtt be kell szerezni.

(4) A kizárást kimondó határozat ellen fellebbezésnek nincs helye, a kizárást megtagadása miatt pedig csak abban a fellebbezésben lehet panaszt tenni, amely az ügy érdemében hozott határozat ellen irányul.

19. § (1) *Az a bíró, aki a személyére vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, bejelentésének elintézéséig a perben nem járhat el. Minden más esetben az érintett bíró továbbra is eljárhat ugyan, de ha a 13. § (1) bekezdésének a)-d) pontjai alá tartozó kizárási okról van szó, a bejelentés elintézéséig az érdemi határozat hozatalában nem vehet részt. Ha ugyanaz a fél ugyanabban a perben a kizárást megtagadása után tesz újabb bejelentést a bíró ellen, ez a korlátozás sem érvényesül.*

(2) Ha a fél nyilvánvalóan alaptalanul tesz kizárást irányuló bejelentést, vagy ugyanabban a perben ugyanazon bíró ellen ismételt alaptalan bejelentést tesz, őt a kizárást megtagadó határozatban pénzbírsággal (120. §) lehet sújtani.

20. § *A 13-19. §-ok rendelkezéseit a jegyzőkönyvvezető kizáráására is megfelelően alkalmazni kell.*

21. § (1) *A másodfokú bíróság által elrendelt bizonyítást lehetőleg olyan bíró folytassa le, aki az első fokú ítélet meghozatalában nem vett részt.*

(2) A perújítás során nem járhat el az a bíró, aki a perújítással megtámadott ítélet meghozatalában részt vett.

(3) A felülvizsgálati kérelem elbírálása során nem járhat el az a bíró, aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozatok bármelyikének meghozatalában részt vett.

21/A. § A kizárás kérdésében a bíróság soron kívül határoz.

(4) Ha az ügy különös bonyolultsága indokolja, az elsőfokú bíróság a tárgyalás megkezdése előtt elrendelheti, hogy az ügyben három hivatásos bíróból álló tanács járjon el. Ha a bíróság az ügy tanács elé utalásáról rendelkezett, utóbb az ügyben egyesbíró nem járhat el.

- **Folytatólagos tárgyalás**

144. § Ha a folytatólagos tárgyaláson az eljáró tanács nem ugyanazokból a bírákból áll, akik a perben már korábban eljárak, az elnök ismerteti a felek által előterjesztett kérelmeket, a korábbi tárgyalásokról készült jegyzőkönyveket, valamint a bizonyítás eredményét és a per egyéb iratait; a felek az ismertetésre észrevételeket tehetnek.

- **Közigazgatási perekben alkalmazandó speciális szabály**

324. § (4) Ha az ügy különös bonyolultsága indokolja, az elsőfokú bíróság a tárgyalás megkezdése előtt elrendelheti, hogy az ügyben három hivatásos bíróból álló tanács járjon el. Ha a bíróság az ügy tanács elé utalásáról rendelkezett, utóbb az ügyben egyesbíró nem járhat el.

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról

- **A bíróság összetétele**

14. § (1) A járásbíróság

a) egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban jár el, ha a bűncselekményre a törvény nyolcévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztést rendel,

b) ülnökök közreműködése nélkül (egyesbíróként) jár el az a) pont alá nem tartozó esetben.

(2) A törvényszék mint elsőfokú bíróság - ha e törvény másképp nem rendelkezik - egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban jár el.

(3) A járásbíróság az (1) bekezdés b) pontja esetében egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban is eljárhat, ha megállapítja, hogy a vád tárgyává tett bűncselekmény a vádirati minősítéstől eltérően hogyan minősülhet, vagy ha az egyesbíró az ügyet a bíróság tanácsa elé utalta.

(4) A járásbíróság és a törvényszék, mint első fokú bíróság - az e törvényben meghatározott esetekben - két hivatásos bíróból és három ülnökből álló tanácsban járhat el.

(5) A másodfokú és a harmadfokú bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el. A Kúria három, illetőleg ha e törvény így rendelkezik, öt hivatásos bíróból álló tanácsban jár el.

(6) Az egyesbíró és a tanács elnöke hivatásos bíró; az ítélezésben a hivatásos bíró és az ülnökök jogai, kötelességei azonosak.

(7) A 17. § (5) és (6) bekezdésében felsorolt bűncselekmények esetén első fokon a tanács elnöke (egyesbíró), másodfokon és - a Kúria kivételével - harmadfokon a tanács egyik tagja az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt bíró.

- **A bíró kizárása**

21. § (1) Bíróként nem járhat el,

a) aki az ügyben mint ügyész vagy a nyomozó hatóság tagja járt el, valamint az ügyben eljáró vagy eljáró ügyésznek vagy a nyomozó hatóság tagjának a hozzátartozója,

b) aki az ügyben mint terhelt, védő, továbbá sértett, magánvádló, pótmagánvádló, magánfél, feljelentő vagy mint ezek képviselője vesz, vagy vett részt, valamint aki ezek hozzátartozója,

c) aki az ügyben mint tanú vagy szakértő, illetőleg szaktanácsadó vesz, vagy vett részt,
 d) aki az ügyben külön törvény alapján titkos információgyűjtés engedélyezéséről döntött, tekintet nélkül arra, hogy a titkos információgyűjtéssel szerzett adatokat a büntetőeljárásban felhasználták-e,

e) akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezései a nyomozási bíróra is irányadók.

(3) Az (1) bekezdésben szabályozott eseteken kívül

a) a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben nyomozási bíróként járt el,

b) a másodfokú eljárásból ki van zárva az a bíró, aki az ügy első fokú, a harmadfokú eljárásból pedig az, aki az ügy első fokú vagy másodfokú elbírálásában részt vett,

c) a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásból ki van zárva az a bíró is, aki a hatályon kívül helyező határozat vagy a megalapozatlansága miatt hatályon kívül helyezett határozat meghozatalában részt vett,

d) a perújítás elrendelése folytán megismételt első fokú vagy másodfokú eljárásból ki van zárva az a bíró is, aki a perújítást elrendelő határozat vagy a perújítással támadott határozat meghozatalában részt vett,

e) a rendkívüli jogorvoslati eljárásból ki van zárva az a bíró, aki a rendkívüli jogorvoslattal megtámadott határozat meghozatalában részt vett.

(4) A (3) bekezdés esetén az ügy elbírálásából ki van zárva az a bíró is, akinek hozzátartozója vett részt a megtámadott határozat meghozatalában.

(5) A (3) bekezdés c) pontja esetén a megismételt eljárás alapján hozott ítélet felülbírálatából nincs kizárva az a bíró, aki a hatályon kívül helyező határozat meghozatalában részt vett.

(6) A (3) bekezdés e) pontja esetén nem kizárási ok, ha az alapügyben a bíró olyan határozat meghozatalában vett részt, amelyet a rendkívüli jogorvoslati indítvány nem érint.

22. § Nem járhat el az ügyben - a Kúria kivételével - az a bíróság, amelynek elnökével, illetőleg elnökhelyettesével szemben a 21. § (1) bekezdésének a)-c) pontjában meghatározott kizárási ok merült fel.

23. § (1) A bíró a vele szemben felmerült kizárási okot, a tanács elnöke a tanács tagjával szemben felmerült és a tudomására jutott kizárási okot köteles a bíróság elnökének haladéktalanul bejelenteni.

(2) A kizárási okot az ügyész, a terhelt, a védő, továbbá a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél, valamint ezek képviselője is bejelentheti.

(3) A (2) bekezdésben megjelölt személy a 21. § (1) bekezdésének e) pontjában szabályozott kizárási okot a tárgyalás megkezdése után csak akkor érvényesítheti, ha valószínűsíti, hogy a bejelentés alapjául szolgáló tényről a tárgyalás megkezdése után szerzett tudomást, és ha azt nyomban bejelent.

(4) A bíróság elnöke a tudomására jutott kizárási ok miatt a bíró kizárását hivatalból kezdeményezi.

(5) A 21. § (1) bekezdésének d) pontjában meghatározott kizárási ok fennállása esetén a külön törvény szerinti titoktartási kötelezettség a bírót az ügyelosztást végző vezetőjével szemben nem köti.

24. § (1) A bíró az ügyben a kizárási ok bejelentésétől kezdve nem járhat el, ha a kizárási okot maga vagy rá vonatkozóan a tanács elnöke jelenti be.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat kivéve a bíró a bejelentés elintézéséig az ügyben eljárhat, de az ügydöntő határozat meghozatalában nem vehet részt.

(3) A (2) bekezdés szerinti korlátozás nem vonatkozik arra az esetre, ha a kizárási okot a 21. § (1) bekezdés e) pontjára alapították.

(4) A bíró a (2) bekezdésében meghatározott korlátozás nélkül járhat el, ha a bejelentő a kizárás megtagadása után, a 21. § (1) és (3) bekezdésének ugyanazon pontjára alapított, újabb bejelentést tesz a bíró kizárása iránt.

(5) Ugyanazon bíró ellen, a 21. § (1) és (3) bekezdésének ugyanazon pontjára alapított, ismételten bejelentett, alaptalan kizárás iránti bejelentést indokolás nélkül el lehet utasítani.

(6) A bíróság elnöke intézkedik más bíró kijelölése iránt, ha a bíró a kizárási okot maga vagy rá vonatkozóan a tanács elnöke jelentette be, vagy a bíró a kizárásához hozzájárult. Ebben az esetben a kizárásról nem kell külön határozatot hozni.

(7) Ha a kizárás iránti bejelentés a (6) bekezdésben szabályozott módon nem intézhető el, és

a) a bíróság egyesbírája ellen jelentették be, azt a bíróság másik bíróból és két ülnökből álló tanácsa,

b) a bíróság tanácsa ellen irányul, azt a bíróság másik tanácsa bírálja el.

24/A. § (1) A 22. §-ban szabályozott esetben, vagy ha a bíróságnak nincs olyan tanácsa, amelyre a kizárási ok nem vonatkozik, a kizárásról a másodfokú bíróság, ha pedig a kizárás iránti bejelentés a másodfokú bíróságra vagy arra is vonatkozik, a harmadfokú bíróság határoz. Ha a kizárási ok az ítélőtáblára mint harmadfokú bíróságra vagy arra is vonatkozik, a kizárásról a Kúria határoz. Ha a kizárás iránti bejelentésnek helyt adnak, az eljáró bíróság kijelölésére a 20. § irányadó.

(2) A kizárásról a bíróság tanácsülésein határoz. Ha a kizárás iránti bejelentést nem a bíró tette, vagy a kizárásához nem járult hozzá, be kell szerezni a bíró nyilatkozatát.

(3) A kizárást kimondó határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye, a kizárás megtagadását az ügydöntő határozat elleni jogorvoslatban lehet sérelmezni.

(4) A külön törvény szerinti közvetítői eljárás során előterjesztett, a közvetítő kizárását megtagadó határozat elleni fellebbezésről a bíróság a 24. § és a 24/A. § értelemszerű alkalmazásával határoz.

25. § Ha a terhelt, a védő, a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél vagy a képviselőjük az ügyben ugyanazon bíró ellen ismételten alaptalanul jelent be kizárási okot, a kizárást megtagadó határozatban rendbírsággal sújtható.

26. § (1) A bíró kizárására vonatkozó rendelkezések az ülnökre is irányadók.

(2) A nyomozási bíró kizárására a 23-25. § rendelkezéseit kell alkalmazni; a nyomozási bíró azonban, ha a vele szemben bejelentett ok alapján a kizárásához nem járult hozzá, az ügyben a bejelentés elintézéséig eljárhat.

27. § A bíró kizárására vonatkozó szabályok irányadók a bírósági titkár, a jegyzőkönyvvezető és a bírósági ügyintéző kizárására is.

- **A tárgyalás folytonossága**

287.§ (3) A tárgyalást hat hónapon belül ismétlés nélkül lehet folytatni, ha a tanács összetételében nem történt változás; egyébként a tárgyalást előlről kell kezdeni.

(4) A tárgyalás anyagának ismertetésével is megismételhető a tárgyalás. A tárgyalás anyagának ismertetése után figyelmeztetni kell az ügyészt, a vádlottat és a védőt arra, hogy az ismertetésre észrevételt tehet, és az ismertetés kiegészítését kérheti. A figyelmeztetést és az észrevételt jegyzőkönyvbe kell foglalni.

c. Miniszteri rendeletek

14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól

- **Az ügyelosztás fogalma**

19. ügyelosztás: a Bs. 9-11. §-ában megjelölt ügyelosztási rendnek megfelelően az ügyben intézkedni, eljárni jogosult kijelölése;

20. ügyintézés: a bíróság feladat- és hatáskörébe tartozó ügyben a jogszabályok által meghatározott eljárás, ennek során a tartalmi (érdemi) és formai (alaki), illetve szóbeli, írásbeli és elektronikus munkamozzanatok összessége;

- **Az ügykiosztásáról való intézkedés határideje**

30. § A kezdőiratot és a kezdőiratként kezelendő iratot az esetleges előzményi iratokkal felszerelve a lajstromba történő bejegyzés napján, de legkésőbb az érkezést követő munkanapon az irodavezető bemutatja az ügyelosztásra jogosult vezetőnek.

34. § Az iroda az eljáró bíró (tanács) kijelölése után az iratot a bírónak (a tanács elnökének) bemutatja.

- **Az ügyelosztás módszerei**

31. § Ügyelosztási renden belül, ügyelosztási módszerként alkalmazható különösen

a) a páros-páratlan ügyszámok,

b) a meghatározott számcsoportok,

c) az alperes (kötelezett stb.), illetve a vádlott (eljárás alá vont személy stb.) nevének kezdőbetűje,

d) a bíróság illetékességi területének felosztása a bírák között (városok, kerületek, egyéb települések stb. szerint),

e) egyhetes, kéthetes vagy havonkénti megoszlásban valamennyi érkezett ügy egy tanácsra (bíróra) történő kiosztása,

f) az ügyszakonkénti, ügycsoportonkénti, az ügy tárgya szerinti szakosodás,

g) a bírói gyakorlat időtartama,

h) számítógépes program segítségével történő automatikus ügyelosztás, vagy

i) több ügyelosztási módszer együttesen.

70. § A katonai tanácsok esetében az ügyelosztási renden belül, ügyelosztási módszerként alkalmazható a katonai alakulatok felosztása a bírák között

- **Az ügyben eljáró bíró kijelölésének a módosítása**

32. § (1) A bíróság elnöke, illetve az ügyelosztásra jogosult más bírósági vezető az ügy intézésével másik tanácsot (bíró) jelöl ki a kizárás, a bíró szolgálati viszonyának megszűnése, a tartós távolléte, az ügy jellegére is figyelemmel távolléte, az egyenletes munkateher biztosítása vagy az ügghátralék feldolgozása esetén.

(2) Ha az egyesítendő ügyek elintézésére eredetileg nem ugyanazt a tanácsot (bíró) jelölték ki, az együttes elbírálást a kijelölés módosításával kell biztosítani.

- **A soron kívüli eljárás**

33/A. § (1) A soronkívüliség az ügynek a rendes ügymenetből történő kivételét jelenti. A soron kívül intézendő ügyben - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - minden intézkedést haladéktalanul kell megtenni.

- **A cégügyek informatikai alapú kiosztása**

52. § A cégbíróságon az eljáró bíró kijelölése elsősorban számítógépes ügyelosztást segítő számítógépes program felhasználásával, automatikusan történik. Indokolt esetben - különösen a kapcsolódó ügyekre és a bírák munkaterhére tekintettel - az eljáró bírót a cégbíróság vezetését ellátó bírósági vezető vagy helyettese jelöli ki.

d. Szabályzatok

2002. évi 4. számú OIT szabályzat a bíróságok egységes iratkezeléséről

- **Az eljáró bíró (tanács) kijelölése**

41. § (1) A bíróság elnöke, illetve az ügyek elosztására jogosult bírósági vezető az eljáró tanácsot (bíró) legkésőbb az irat bemutatását követő munkanapon - a tárgyévben érvényes, a bíróságon kifüggesztett ügyelosztási rendnek (Bsz. 11. §) megfelelően - kijelöli. Ha az ügyek elosztását számítógépes program segíti, a számítógépes javaslatot a bírósági vezetővel közölni kell. Az egyesíthető ügyek mindegyikében ugyanazt a tanácsot (bíró) kell kijelölni. Az eljáró tanács (bíró) kijelölése után az iratot nyomban vissza kell juttatni az irodának.

(2) A kijelölést, annak módosítását és időpontját, illetve módosítás esetén annak okát - rövid, lehetőleg a jogszabályra történő utalással - az ügy iratborítékán az ügyelosztásra jogosult bírósági vezető aláírásával együtt fel kell tüntetni.

- **Az iratok bemutatása a bíró (tanács) részére**

42. § (1) Az iroda az eljáró bíró (tanács) kijelölése után a lajstromba bejegyzzi az eljáró bíró (tanács) sorszámát, majd az iratot a bírónak (tanács elnökének) a kijelölés napján, de legkésőbb a következő munkanapon bemutatja. A kijelölés módosítása esetén az iroda az ügyirat bemutatásával értesíti mind a korábban, mind az újonnan kijelölt tanács elnökét.

1999. évi 9. számú szabályzat a bíróságok igazgatásáról

- **A bírák tárgyalási kötelezettsége**

27. § (1) Az elsőfokú ügyeket tárgyaló bírák az ügyelosztási rend által meghatározott ügycsoportban heti rendszerességgel két napon, évente legalább 70-80 teljes tárgyalási napon ítélniük. A tárgyalási napok arányos elosztásától a bíróság elnökének engedélyével lehet eltérni.

(2) Az ítélőtábla, a megyei bíróság (PKKB) elnöke, elnökhelyettese, kollégiumvezetője és helyettese az ügyelosztási rendben meghatározott ügycsoportban – a tanács elnökeként vagy előadó bíróként – legalább évi 10-10 tárgyalási napon ítélniük, kivéve, ha jelentős számú tárgyaláson kívüli ügyben elnököl, vagy nem peres ügyeket is intéz.

(3) A másodfokú ügyeket tárgyaló tanács elnöke az ügyelosztási rendben feltüntetett ügycsoportban, heti rendszerességgel legalább évi 70-80 tárgyalási napon vezeti a tanácsot, kivéve, ha jelentős számú tárgyaláson kívüli ügyben elnököl, vagy nemperes ügyeket is intéz.

(4) A másodfokú ügyeket tárgyaló bírósági tanácsba beosztott bíró az ügyelosztási rendben feltüntetett ügycsoportban, heti rendszerességgel legalább évi 70-80 tárgyalási napon ítélniük.

és a tárgyaláson kívüli, vagy nemperes ügyek elbírálásában is részt vesz.

(5) A cég- és felszámolási ügyekben eljáró bíró évi tárgyalási napjainak számát – amennyiben peres ügyekben is eljár – a megyei bíróság elnöke határozza meg.

(6) A megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság elnöke legalább évi 10-20, a nyolc engedélyezett bírói létszámot meghaladó bíróság elnöke legalább évi 30-40, az engedélyezett öt-nyolc bírói létszám közötti bíróság elnöke legalább évi 50-60, az engedélyezett öt bírói létszám alatti bíróság elnöke az (1) bekezdésben meghatározott számú napon tárgyal.

(7) A helyi bíróság elnökhelyettese legalább évi 40-50, a helyi bíróság csoportvezetője legalább évi 60-70, a PKKB csoportvezetője legalább 40-50, a helyi bíróság csoportvezető-helyettese az (1) bekezdésben meghatározott számú napon tárgyal.

(8) Tárgyalási napon a bíró tárgyaláson vagy tanácsülésen peres ügyeket intéz, illetve peren kívüli ügyekben is eljár.

(9) Igazolt távollét esetén a tárgyalási napok száma a kiesett idővel arányosan csökken.

(10) Az SZMSZ – az ott meghatározott szempontok alapján – az (1)-(7) bekezdésben foglaltaktól eltérően rendelkezhet.

• **Az ügyek elintésének sorrendje**

28. § (1) A bíró és a Bszi. 15. §-ának (2) bekezdése alapján eljáró bírósági titkár az ügyeket – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – érkezési sorrendben köteles kitűzni. A sorrendtől a tárgyalási napok teljesebb kihasználása érdekében lehet eltérni.

(2) Soron kívüli ügyekben valamennyi eljárás cselekményt soron kívül kell elvégezni.

• **Az eredetileg kijelölt bíró helyettesítése más bíró által** (2011. április 8-ától hatályos)

28/A. § (1) A bíró tartós – előreláthatóan legalább 3 havi – távolléte esetén a rá kiosztott ügyekről a bíróság elnökének (az ügyek kiosztására jogosult más vezetőnek) azonnal intézkednie kell, kivéve, ha az adott ügyben a bíróság ügyforgalmi helyzetére figyelemmel vagy más okból a (2) bekezdés a)-d) pontjaiban foglalt intézkedések nem biztosítják az ügy időszerűbb elintézését.

(2) Amennyiben a távollevő bíró valamennyi ügyének azonnali átosztására nincs lehetőség, a bíróság elnökének (az ügyek kiosztására jogosult más vezetőnek) a következők szerint kell eljárnia:

a) a távollevő bíró valamennyi ügyét az ügyek érkezése szerinti sorrendbe kell állítani, s közülük ki kell választani a soron kívüli ügyintézésre tartozó ügyeket,

b) meg kell állapítani, hogy a bíróság (kisebb szervezeti egység) ugyanazon ügyszakában a bírák jellemzően melyik év, hányadik hónapjában érkezett ügyek elintézésénél (pl.: hiánypótlás elrendelése, vádirat kézbesítése, tárgyalás – más hasonló eljárási esemény – kitűzése) tartanak,

c) a távollevő bíró ugyanezen hónapban vagy korábban érkezett ügyét, valamint a soron kívüli ügyintézésre tartozó ügyeit a legrövidebb időn belül – általában arányosan – át kell osztani a bíróság (kisebb szervezeti egység) ténylegesen dolgozó bíráira,

d) ezt követően minden hónap utolsó munkanapjáig a távollevő bíró ügyeiből át kell osztani a ténylegesen dolgozó bírásokra az érkezés szerinti legkorábbi hónap ügyeit, amíg azok el nem fogynak (vagy együttesen egy bíróra át nem oszthatók),

e) a ténylegesen dolgozó bíráknál az átosztott ügyekre nézve is meg kell követelni a 28. § (1) bekezdés szerinti sorrend betartását.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglaltakat a bírói állás bármely okból történő megüresedése esetén is megfelelően kell alkalmazni.

28/B. § Ha a bíró a tárgyalási napján váratlanul nem jelenik meg, a bíróság elnöke, vagy erre jogosult más bírósági vezető köteles az ügyelosztási rendnek megfelelően a helyettesítésről gondoskodni. Az eljáró bírónak mindent meg kell tennie az eljárásjogi lehetőségek között a tárgyalás megtartása, vagy ha ez nem lehetséges, az eljárási törvénynek megfelelő elhalasztása

érdekében.

1.2. Az ügykiosztásra vonatkozó bírósági rendelkezések és nyilvánosságuk

A fent idézett jogszabályi rendelkezések alapján a bíróságokon (Kúrián, ítéltáblák, törvényszékek, járásbíróságok, közigazgatási és munkaügyi bíróságok) az adott évben érvényes ügyelosztási rendet

- a bírói tanács
- az illetékes szakmai kollégium véleménye alapján

a bíróság elnöke határozza meg. Ezt az ügyelosztási rendet a bírókkal ismertetni kell és közzé kell tenni

- a bíróságok honlapján
- az ügyfélfogadást végző bírósági kezelőirodán.

2. Melyek a legfontosabb alapelvei és céljai az ügykiosztásnak? Kérem, hogy röviden magyarázzon meg minden alapelvet és célt!

A fent idézett jogszabályi rendelkezésekből is látható, hogy az ügyelosztás alapelvei külön nem kerülnek nevesítésre. A nemzetközi normák és ajánlások (Emberi Jogok Európai Egyezménye, Bangalore Alapelvek stb.), és a vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján azonban ezek az alapelvek, célok egyértelműen beazonosíthatóak a gyakorlat számára:

- **törvényes bíróhoz való jog érvényesülése**

Az Alaptörvény az igazságszolgáltatáshoz való jogok körében a nemzetközi emberi jogi dokumentumokat követve fogalmazza meg a bírósághoz fordulás jogát, illetve a bíróságok tisztességes eljárásához való jogot, beleértve az eljárások ésszerű határidőn belüli elbírálásához való jogot is.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből ered a bírósághoz fordulás joga. E jogból az államra az a kötelezettség hárul, hogy a jogviták elbírálására bírói utat biztosítson. A bírósághoz való fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A személyek alanyai, alakítói és nem tárgyai, "elszenvedői" a bírósági eljárásnak. Alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelességeiket elbírálja, (s ne csak az ezeket tartalmazó beadványról mondjon véleményt) és arra is, hogy lehetőséget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére. (59/1993. (XI. 29.) AB határozat)

Ebből az elvből levezethető a Bszi. 8. § (1) bekezdése, amely alapelveként mondja ki, hogy senki sem vonható el törvényes bírójától. A "törvényes bírón" személy szerint azt a bírót kell érteni, aki a konkrét ügyben egymaga, vagy másokkal együtt dönt. Ennek a bírónak (tanácsnak) a személyét kell előzetesen, formális törvényi előírással, lehetőleg valamennyi számításba jöhető esetre egyértelműen meghatározni.

- **a bírói függetlenség érvényesülése**

Az ügyelosztás során figyelemmel kell lenni arra is, hogy az Alaptörvény rögzíti a bírói függetlenség garanciális elemeit: a bírák csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatók, tisztségükből csak a törvényben meghatározott okból és

eljárás keretében lehet elmozdítani őket, továbbá nem lehetnek tagjai pártnak, nem folytathatnak politikai tevékenységet.

- **a bírósági integritás érvényesülése**

A bírósági szervezet iránti bizalom növelése érdekében is, az egyes eljárások menetének kialakítása során az átláthatóság, ellenőrizhetőség, objektív alapon szervezettség és a nyilvánosság elvei érvényesülnek.

Az ítélkezési és az igazgatási átláthatóság biztosításának körébe tartozik az ügyelosztás és az ügybeosztás módszereinek áttekintése, és szükség esetén újraszabályozása is. Az igazgatási döntések előkészítése a bírói kar és a bírósági szervezet bevonásával és azzal a törekvéssel történik, hogy erről a munkáról a nyilvánosság szélesebb körben, naprakészen legyen tájékoztatva.

- **a bírósághoz való hozzáférés biztosítása**

Azért, hogy az ügyfelek részére, az ország bármely bíróságán és bármely bírósági szinten biztosított legyen az egyformán magas szakmai színvonalú és időszerű ítélkezés, az ügykiosztás legfontosabb célja, hogy a bírák, titkárok - a lehetőséghez mérten egyenlő és egyenletes munkateher mellett - ezeknek a követelményeknek eleget tudjanak tenni. Alapelvnek tekinthető, hogy a bírák ügyszakonkénti és ezen belül ügycsoportonkénti szakosodásának figyelembevételével történjék az ügykiosztás. Főként a „nagyobb” létszámú bíróságokon van lehetőség az ügytípusok szerinti szakosodásra, amely biztosíthatja a magas szakmai színvonal elérését. A bírórészére a feladatai ellátáshoz szükséges feltételeket biztosítani kell.

- **a bírók egyenlő munkaterhének biztosítása**

Az ügyelosztás során törekedni kell az arányos munkateher biztosítására. Ez elengedhetetlen az ítélkezés időszerűségének javítása és az eljárások időszerűségbeli különbségeinek felszámolása érdekében. Azonban figyelemmel az ügyek minőségére, az egyes bírák, titkárok szakmai tapasztalatára, vagy éppen az egyéni életkörülményekre (pl. részmunkaidős foglalkoztatás), ez nem jelentheti az ügyek mennyiségének számtani kiegyenlítését. A bíróra kiosztható ügyek számát úgy kell meghatározni, hogy az lehetővé tegye az eljárási és ügyviteli szabályok megtartását és a bírák arányos munkaterhét. Az ügykiosztásnak legkésőbb az irat bemutatását követő munkanapon meg kell történnie.

- **a bírók öngazgatási testületeinek részvétele**

Az optimális, hatékony, időszerű ítélkezést, és az integritást biztosító ügyelosztási rend kialakítását, csak a bírák bevonásával, tapasztalataik felhasználásával lehet eredményesen elérni, így ezen a területen a bírák részvételi jogát kiemelten kell biztosítani.

3. Milyen szempontokat vesznek figyelembe az ügykiosztásnál?

Előre kell bocsátani, hogy bizonyos ügyekben a bírósági titkárok önálló jogkörben járhatnak el (pl. szabálysértési, végrehajtási ügyek), így az ügyelosztási rendben a bírók mellett a bírósági titkárokat is szerepeltetni kell. Az éves ügyelosztási rend kialakításakor – az 1. pontban idézett jogszabályi rendelkezésekre figyelemmel a következő szempontokat kell figyelembe venni és megjeleníteni:

- a. az ügyelosztási rend elfogadásának és közzétételének módja, hatálya
- b. az ügyelosztásról döntő felelős vezető személye és jogköre

- c. az ügyelosztásban érintett bírók (bírószági titkárok) tekintetében
 - a. az egyes bíróként (bírószági titkárként), a tanácsban való ítélkezés esetén a tanács tagjaként és a tanács elnökeként eljáró személyek neve és a lajstromozás szerinti tanács száma
 - b. az egyes bíróra (bírószági titkár), a bírói tanácsra osztható ügyek típusai – itt az ügyek statisztikai nyilvántartás szerinti ügytípusát célszerű megjeleníteni. Helyes lehet, ezen belül vagy ehhez kapcsolódóan az egyéb objektív ismérveket is nevesíteni. Utóbbi különösen fontos akkor, ha a törvényben nevesített olyan ügyekről van szó, amit csak erre kijelölt bírák tárgyalhatnak (pl. fiatalok ügyei).
 - c. a bíró tárgyalási napjai
 - d. az eljáró bírók (bírószági titkárok), bírói tanácsok terhelhetősége – a kiosztott ügyek mennyiségénél célszerű előre meghatározni a bíró terhelhetőségét (pl. kezdő bíró, részmunkaidős bíró, más bíróságra is kirendelt bíró). Itt figyelembe kell/lehet venni a bírónál folyamatban lévő ügyek mennyiségét, ezen belül a hosszabb pertartamú ügyek, a soron kívüli ügyek arányát. Itt lehet figyelembe venni a bíró mellé beosztott érdemi segítők számát: ha a bírót bírószági titkár bírószági ügyintéző közvetlenül is segíti, akkor az átlagnál több vagy nagyobb időigényesség ügyek is oszthatók a bíróra.
 - d. az ügyelosztásnál érvényesülő eljárási törvények szerinti rendelkezések és korlátok (pl. hatályon kívül helyezett ügyet lehetőleg az eredetileg eljáró bíró ne tárgyalja)
 - e. az ügyelosztás folyamata – az ügy beérkezésétől kezdődő ügyviteli folyamat, ami azzal ér véget, hogy az adott ügy a kijelölt bíró elé kerül. Ide tartozik az ügykiosztásra történő bemutatás időtartama, az ügyvitelben résztvevő személyek köre és felelőssége, valamint a vezetett nyilvántartások, dokumentumok jellege
 - f. az előre meghatározott ügyelosztási rendtől való eltérés esetei és annak ügyviteli folyamata – rendkívüli helyzetek kezelésének módja (pl. bíró tartós vagy váratlan akadályoztatása)
 - g. az ügyelosztás módszere – az a módszer, amely az ügyek objektív alapú és automatikus kiosztását biztosítja. Az automatikus kiosztás nem feltétlenül jelenti az informatikai alapú kiosztást, de azt mindenképpen, hogy a vezető eseti és szubjektív döntésétől független legyen. Ezzel együtt biztosítani kell az eseti döntés lehetőségét is, úgy azonban, hogy az a bíró és az ügyfelek számára igazolható legyen

4. Milyen szerepe van – ha van egyáltalán – az ügy összetettségének, a bírák szakosodásának és munkaterhének az ügykiosztásnál? Hogyan mérik/mérlegelik ezen szempontokat? Ki vagy mi mérlegeli ezen szempontokat? Milyen mutatókat alkalmaznak – ha alkalmaznak egyáltalán – a mérlegelés folyamatában?

Az **ügyek megítélésének nehézségi foka** az ügyre fordítandó munkaidő (tárgyalások száma, a feldolgozandó iratok mennyisége, a jogszabály értelmezési nehézségek) mennyiségétől függő. Ezek részben objektív alapon értékelhetők, előre becsülhetők, másrészt azonban a kijelölt bíró szakmai tapasztalatától, felkészültségétől és munkaszervezési módszereitől is függőek.

Jelenleg nincs olyan objektív alapú és országosan használt rendszer, amely a statisztikai szempontból nyilvántartott ügyek típusaihoz az átlagosan elvárt munkaidő mennyiséget társítaná. Az ügyek elosztási rendjének kialakításakor, az ügyek tényleges kiosztásakor azonban az illetékes vezetők ezeket a tapasztalatokat – néhány esetben egyedileg kialakított és dokumentált módszertan alapján – figyelembe veszik. Utóbbiban minden vezető érdekelt, mert vezetői munkájuk megítélésének lényegi része az adott szervezeti egységben folyó ítélkezési munka időszerűsége.

Az ügyelosztási rend rögzíti, mely tanácsok, bírák járnak el az eljárási törvényekben szabályozott kiemelt jelentőségű polgári perekben illetve büntetőügyekben. Az ügyelosztási rend kialakítása során figyelembe kell venni az ügyek jelentőségét, munkaigényességét - tekintettel a kiemelt jelentőségű perekre és kiemelt jelentőségű ügyekre -, az ügyérkezés statisztikai adatait, emellett törekedni kell az arányos munkateher megvalósítására is.

Ezen ügyek külön - törvényi szintű - nevesítésének indoka, hogy az eljárási törvények rendkívül szigorú határidőket szabnak az elbírálásuk során a bíróságra ezen ügyek mielőbbi lezárhatósága érdekében. A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvény szerint, ha a bíró ilyen ügyet tárgyal, úgy őt az eljárási szabályok és határidők betartása érdekében az egyéb munkavégzés alól szükség szerint fel kell menteni, illetve mentesíteni kell. E rendelkezés végrehajthatóságát segíti elő, ha az ügyelosztási rendben megjelenik, hogy mely bírák tárgyalnak ilyen ügyeket, hiszen az ügyelosztási rend kialakítása során az arányos munkateher elosztás megvalósítására kell törekedni.

Az érkező ügyek összetettsége és a bírák aktuális munkaterhe tipikusan olyan kérdések, amelyek egy évre előre nem láthatóak, és az ügyelosztási rendben megjelölt igazgatási vezető felelőssége az ott lefektetett szabályok betartása mellett minden egyes ügy kiszignálása.

Általános a **bírók szakosodása** a büntető és civilisztikai területekre vonatkozóan. Magyarországon csak kivételesen, a néhány fős bíróságokon fordul elő, hogy egy bíró civilisztikai és büntető ügyekben is eljárna. A szakosodás a büntető és civilisztikai ügyeken belül a bíróságok méretétől függő. A nagyobb bíróságokon jellemző a bírók specializálódása pl. büntető ügyeken belül gazdasági jellegű ügyek. Ezeket az ügyelosztásról döntő vezető ismeri és figyelemmel kíséri. Ez a szakosodás megjelenik az ügyelosztási rend kialakításakor.

A **bírák munkaterhének** figyelembevételére országosan egységes szempontok még nem kerültek kialakításra. A bírák eltérő munkaterhének megítélése nem egyértelmű, mivel az eltérő munkateher kialakulásának oka mindenképpen mérlegelendő tény, hiszen ez következhet a bíró túlterheltségéből, de akár szakmai alkalmatlanságából is. A munkateher kiegyenlítetttségének mérése alapvetően az adott bírósági egység havi statisztikai adatain alapul. A bírák munkaterhét az ügyelosztásról döntő vezetők kísérik figyelemmel és jellemzően eseti jelleggel orvosolják a problémákat.

5. Milyen módszert alkalmaznak az ügykiosztáshoz? Az ügyek automatikusan kerülnek kiosztásra egy bíróhoz (informatikai eljárás) vagy manuálisan? Ha mindkét módszer használatos magyarázza meg, hogy mikor használják az informatikai eljárást és mikor a manuálist?

A kérdés megfogalmazása félrevezető. Abból a feltevésből indul ugyanis ki, hogy minden informatikai alapú ügykiosztás egyúttal „automatikus” is, illetve, hogy a manuális ügykiosztás

nem lehet automatikus. A megkülönböztetés helyesen csak az lehet, hogy az ügy kiosztása a vezető (a kiosztásra jogosult) szubjektív döntésétől függő és eseti jellegű-e, vagy előre meghatározott, objektív alapú és a vezető szubjektív és eseti döntésétől mentes, vagy minimum e tekintetben korlátozott és igazolható (ellenőrizhető).

A fentiek előrebocsátása után a következő válasz adható:

Informatikai alapú ügykiosztás a teljes egészében informatikai alapokon működő cégügyekben valósul meg. Egyéb ügyszakokban a kiosztás manuális abban az értelemben, hogy az eljáró bíró személyének az adott ügyhöz történő rendelése nem informatikai alapon történik. Az „automatikus” ügykiosztás úgy valósul/valósulhat meg, hogy az ügyelosztási rend szerint (pl. a páros, vagy páratlan ügyszámú ügyeket, vagy az érkező ügyek meghatározott sorát és számát) az ügyek lajstromozásával foglalkozó kezelőiroda rendeli az eljáró bíróhoz.

Az „automatikus” ügykiosztás megvalósításához a 14/2002 (VIII.1.) IM rendelet különféle módszereket ajánl:

- a. a meghatározott számcsoportok,
- b. az alperes (kötelezett stb.), illetve a vádlott (eljárás alá vont személy stb.) nevének kezdőbetűje,
- c. a bíróság illetékességi területének felosztása a bírák között (városok, kerületek, egyéb települések stb. szerint),
- d. egyhetes, kéthetes vagy havonkénti megoszlásban valamennyi érkezett ügy egy tanácsra (bíróra) történő kiosztása,
- e. az ügyszakonkénti, ügycsoportonkénti, az ügy tárgya szerinti szakosodás,
- f. a bírói gyakorlat időtartama,
- g. számítógépes program segítségével történő automatikus ügyelosztás, vagy
- h. több ügyelosztási módszer együttesen.

Megnyugtató megoldás volna az ügyelosztás rendjének megfelelő informatikai rendszer kialakítása. Mivel azonban ebben a rendszerben több szempontot is figyelembe kell venni, az informatikai alkalmazás kialakítása a különféle szintű, méretű stb. bíróságokra hosszabb időt vehet igénybe.

6. Az ügykiosztás módszere eltérő függően a bírósági szinttől/hatáskörtől/régiótól vagy egységes uniformizált rendszert alkalmaznak minden bíróságon az ön országában? Ha a válasz igen, kérem emelje ki a legfontosabb eltéréseket?

Az ügykiosztási módszerek nem uniformizáltak Magyarországon. Az ügykiosztás alkalmazott módszeréről – a bírói testületek véleménye alapján – az adott bírósági vezető dönt. A választott és alkalmazott módszerek a bírósági szinttől, a technikai lehetőségektől függően, az adott bíróság létszámától, a bírák szakosodásának mértékétől függően eltérhetnek (pl.: kis létszámú bíróságon szakosodni nem lehet, így szinte minden ügyet, minden bíró, esetleg egy vagy két bíró tárgyalhat). Az ügyelosztási renden belül, ügyelosztási módszerként alkalmazható több megoldás. (lásd. 5. kérdésre adott válasznál)

Saját ügyelosztási rendet adnak ki a következő bíróságok:

- Kúria

- ítélőtáblák (büntető és civilisztikai ügyszakra bontva)
- törvényszékek (büntető és civilisztikai ügyszakra bontva)
- járásbírók (büntető és civilisztikai ügyszakra bontva)
- közigazgatási és munkaügyi bíróságok

A konkrét módszereket illetően sem a bírósági szintekre, sem bíróságokra, sem ügyszakokra vonatkozóan nincs egységes protokoll, részletes módszertani ajánlás, vagy ügyelosztási rendre vonatkozó elnöki intézkedés minta, azonban valamennyi jelenleg hatályos bírósági ügyelosztási rend a hatályos jogszabályok által előírt feltételeknek megfelel, és azon belül az adott szervezeti egység adott személyi és tárgyi környezetéhez igazodóan lett elkészítve.

7. Ki nevezi ki/jelöli ki azt a személyt, aki a döntéseket hozza az ügykiosztás területén és ki a felelős az ügykiosztásért a bíróságon? Az ügyek kiosztásának rendszerét felülvizsgálja-e valaki? Ha igen mely személy vagy intézmény teszi ezt meg és milyen eljárás során?

Az **ügyelosztási rendet** a Kúria, az ítélőtábla, a törvényszék, elnöke határozza meg. A gyakorlatban jellemző, hogy a Kúrián, az ítélőtáblán, a törvényszéken belül működő szakmai kollégiumok készítik el és tesznek javaslatot a saját ügyelosztási rendjükre, amely később az elnök által elfogadásra kerül. Viszonylagos önállóság illeti meg – a bíróságok szervezeti és működési szabályzatai szerint – a járásbírók és a közigazgatási és munkaügyi bíróságok elnökeit is. Ezeken a bíróságokon a bírósági elnökök – általában a bírókkal egyeztetve – alakítják ki az ügyelosztási rendre vonatkozó javaslatukat. Figyelemmel arra, hogy az ügyelosztás rendjét a bírói tanácsok és a kollégiumok véleményezik, e testületeknek jogában áll bármikor napirendjükre venni az ügyelosztási rendet.

Az Országos Bírósági Hivatal Elnöke nevezi ki az ítélőtábla és a törvényszék elnökét, elnökhelyettesét, valamint az ítélőtábla és a törvényszék kollégiumvezetőjét, továbbá a közigazgatási és munkaügyi regionális kollégium kollégiumvezetőjét és kollégiumvezető-helyettesét.

A Kúria elnöke nevezi ki többek között a Kúria kollégiumvezetőit, kollégiumvezető-helyetteseit. Az ítélőtábla elnöke nevezi ki többek között az ítélőtábla kollégiumvezető-helyetteseit.

Az Országos Bírósági Hivatal Elnöke jóváhagyja az ítélőtáblák, továbbá a törvényszékek szervezeti és működési szabályzatát és irányítja, ellenőrzi az ítélőtábla elnökének és a törvényszék elnökének az igazgatási tevékenységét, melynek során figyelemmel kíséri a bíróságok igazgatására vonatkozó szabályok érvényesülését, az eljárási határidők és az ügyviteli szabályok megtartását, és mindezek érdekében vizsgálatot rendel el.

A Kúria Elnöke irányítja és ellenőrzi a Kúria bírósági vezetőinek igazgatási tevékenységét és elvégzi vezetői vizsgálatukat.

A törvényszék elnöke nevezi ki többek között a közigazgatási és munkaügyi bíróság, valamint a járásbírók elnökét és irányítja, ellenőrzi ezen személyek igazgatási tevékenységét.

Mivel az ügyelosztási rend kiadása az elnökök igazgatási jogkörébe tartozik, így ezek kialakítása, formája, az abban használni rendelt módszerek megfelelősége a felettes igazgatási vezető, végső soron az Országos Bírósági Hivatal elnöke által vizsgálható és vizsgálendő. Közvetetten így ezek a rendelkezések az Országos Bírói Tanács által is vizsgálhatók.

Az ellenőrzési eljárás lényege, hogy a kinevező egyben ellenőrzi is az igazgatási vezető tevékenységét, e körben az ügyek kiosztásának rendszerét is.

Az ügyelosztási renddel kapcsolatban – azok nyilvánossága okán - az ügyfelek is tehetnek bejelentést, amelyet a bírósági vezetők kötelesek kivizsgálni.

Az ügyelosztás rendjének megújítása végett az elmúlt két évben a következő intézkedések történtek:

- a bírósági elnökök éves beszámolójában erről külön fejezetben kell tájékoztatást adni
- az OBH mellett működő Bírósági Integritás Munkacsoport 2014. évi munkatervében szerepel ezek vizsgálata
- az OBH mellett működő Munkateher Munkacsoport foglalkozik az elvárható munkateher meghatározásának módjával
- az OBH mellett működő Igazgatási Munkacsoport foglalkozik az 1999. évi 9. sz. OIT szabályzat felülvizsgálatával, amely többek között a „bírák helyettesítésének módjáról” is rendelkezik.

8. Konkrét ügyben – országának jogi szabályozása alapján - szükséges-e utalást tenni arra, hogy mely jogszabályhely alapján és milyen módon történt az ügykiosztás?

Nincs olyan jogszabályi rendelkezés, ami előírná, hogy konkrét ügyben utalás történjék arra, hogy mely jogszabályhely alapján és milyen módon történt az ügykiosztás. Az ügyelosztás rendjének közzététele biztosítja az ügykiosztás módjának és alapjának az ellenőrizhetőségét.

A bíróságok gyakorlatában azonban van arra példa, hogy erre konkrét ügyben is sor kerül. Ilyenek különösen:

- az eredetileg kijelölt bíróról az ügy átosztásra kerül (pl. bíró jogviszonyának megszűnése tartós távolléte, kizárása)
- az ügy kiosztására az előre meghatározott, automatikus ügyelosztási rendtől eltérően kerül sor.

A fenti esetekben az ügyfelet az újonnan eljáró bíró, a bírósági elnöke tájékoztathatja, illetve az eltérés okát az ügy aktáján is jelezni kell valamilyen felülírással. Ilyen esetekben az átosztásnak okirati nyoma marad a bírósági elnöki igazgatási iratai között is.

9. Az ön országának jogi szabályozása lehetővé teszi-e az eltérést az ügykiosztás általános szabályaitól egy speciális ügy érdekében? Mi az alapja és a célja egy ilyen eltérésnek és melyek a szempontjai?

Az ügyelosztás rendjében, sok esetben eleve szerepeltetni kell bizonyos speciális ügyeket (pl. fiatalkorúak büntetőügyeiben csak erre kijelölt bírók járhatnak el). Az ügyelosztás rendjét ehhez igazodva kell kialakítani.

Az ügykiosztás általános szabályaitól csak az ügyelosztás rendjében előre meghatározott okból és módon lehet eltérni. Például az ügyelosztás automatizmusa szerint minden páros sorszámú ügyet egy bírónak kellene kapnia, de az adott bíró az ügyben korábban bíróként, vagy szakértőként eljár. Ez esetben az adott ügy – lehetőleg egy előre ugyancsak meghatározott rend szerint és az eltérést dokumentáló módon – más bíróra kerül.

Megtörténhet, hogy a bíró maga jelenti be, hogy a munkaterhe miatt valamely ügy, vagy ügyek tárgyalására nem képes vagy az adott ügy ügyfelei tekintetében összeférhetetlenségi ok áll fenn. Ez is alapja lehet, hogy az adott ügy visszakerüljön az ügyelosztási rendszerbe.

10. Milyen alapelveket alkalmaznak az ügykiosztás során, amikor egy adott ügyet nem egy bíróra, hanem egy bírói tanácsra szígnálnak? Ki dönt a bírói tanács összetételéről?

Az 1. pont, „a büntető és polgári peres eljárásra vonatkozó törvények, és egyéb eljárási törvények” szakaszában, részletesen ismertetésre került, a bíróságok összetétele polgári és büntető ügyekben, utalással speciális eljárási szabályokra is (közigazgatási eljárás).

Több bíróból álló bírói tanácsok jellemzően a fellebbviteli ügyekben járnak el. A tanácsnak ilyen esetben két tagja és egy elnöke van. A tanácselnöki tisztség olyan vezetői tisztségnek minősül, amelyet nyilvános pályázat alapján lehet elnyerni. A tanácselnöki kinevezés határozatlan időre szól.

Az ügyelosztási rendszerben nincs eltérés a tekintetben, hogy egyes bíróra, vagy tanácsra kerül az ügy. A tanácson belül a tanácselnök határoz arról, hogy ki lesz az előadó bíró. Ezek a kérdések jellemzően nem kerülnek külön szabályozásra az ügyelosztási rendszerben. Szabályok kialakítása azokon a törvényszékeknek, vagy kisebb létszámú ítélőtáblákon történik, ahol egy bíró egyes bíróként, vagy valamely tanács tagjaként is eljár, illetve, egy bíró egyidejűleg több tanácsnak is tagja. Utóbbiakat rendszerint előre szerepeltetik az ügyelosztási rendszerben. Alapvetően az ügyelosztás és ügybeosztás kérdése, hogy valamely törvényszékre beosztott és kinevezett bíró egyes bíróként első fokú ügyekben, vagy tanács tagjaként fellebbviteli ügyekben jár el.

11. Van-e lehetőség egy adott ügy újraszígnálására/kiosztására egy másik bíróra?Ha igen akkor kérem írja le az eljárást, különösen :

- mutasson rá, hogy milyen körülmények fennállása estén lehetséges az újrakiosztás?
- ki jogosult az újrakiosztásra?
- milyen szempontokat kell figyelembe venni az ügy újrakiosztása során?
- az eljárás mely szakaszáig van lehetőség egy adott ügyben újrakiosztásra?
- az eredetileg kijelölt bíró hozzájárulására szükség van-e?

Egy adott ügy újraosztására (átosztás) egy másik bíróra kivételes esetekben van lehetőség. Ilyen különösen:

- kizárás
- bíró szolgálati viszonyának megszűnése
- bíró tartós távolléte (oka lehet pl. kirendelés, áthelyezés, szülés, betegség)
- ügy jellege (pl. un újrainduló ügy)
- egyenletes munkateher biztosítása
- ügyhátralék feldolgozása

Ha az egyesítendő ügyek elintézésére eredetileg nem ugyanazt a tanácsot (bíró) jelölték ki, az együttes elbírálást a kijelölés módosításával kell biztosítani.

Csak ezen, jogszabályban rögzített körülmények fennállása esetén van lehetőség a korábbi kijelölés módosítására.

Az ügy újraosztása az ügyelosztási rend szerint történhet. Az újraosztásról az ügykiosztásra jogosult vezető e szerint az ügyelosztási rend szerint dönthet. Az eredetileg kijelölt bíró hozzájárulására nincs szükség.

Az ügy átosztásának nincs időbeli korlátja. A fent felsorolt okok jellemzően a bírón kívül álló körülményekre vezethetők vissza, amit (pl. bíró megbetegedése) jogszabállyal nem lehet korlátozni.

Az újrakiosztás során ugyanazon szempontokat kell figyelembe venni, mint amelyeket az ügyelosztási rend készítésekor az ügy eredeti kiosztásnál meghatároztak.

Kizárólag az ügyfél által bejelentett kizárási kérelem esetén van arra lehetősége a bírónak, hogy az ügyátosztás lehetőségét is mérlegelve nyilatkozatot tegyen. Ha elfogultnak vallja magát az ügy a nyilatkozata alapján más bíróra kerül. Ha elfogulatlanak vallja magát, az elfogultság kérdésében egy másik bíró (bírói tanács) dönt. Más esetekben a kifejezett hozzájárulás nem szükséges. Mégis jellemző, hogy az átosztás a bíróval egyeztetve történik, illetve a bíróval egyeztetve nem kerül sor az átosztásra. Utóbbira példa, amikor egy bíró pályázata útján felsőbb bíróságra kerül, de un. kirendeléssel még tárgyalja a korábbi szolgálati helyén a folyamatban maradt ügyeit, vagy azok egy részét.

Amennyiben a bíró a munkaterhére hivatkozva maga kezdeményezi ráosztott ügyek visszaosztását, az jellemzően az összes ügyei munkaterhét mérlegelve, a közvetlen vezetőjével való konzultáció után történik meg.

12. Van-e lehetőség egy olyan bírói tanács személyi összetételének megváltoztatására, amelyre egy ügyet kiszignáltak?

- ha igen, akkor milyen körülmények között és milyen eljárás mellett?

- az eljárás mely szakaszáig engedélyezett egy adott ügyben a bírói tanács személyi összetételének megváltoztatása?

Amennyiben az ügyben kijelölt bírói tanács bármely tagja valamely okból (pl. betegség, hivatalos távollét, stb.) az ügy intézéséből kiesik, illetve nem tudja ellátni, ebben az esetben a bírói tanács személyi összetétele megváltoztatható.

Erre vonatkozó rendelkezések az adott bíróság ügyelosztási rendjében szerepelnek, illetve az „ügyeletet” előre meghatározott rend szerint teljesítik a lehetséges tanácstagok. Jellemző, hogy az előadó bíró ilyenfajta eseti jellegű helyettesítésére nem kerül sor.

A személyi összetétel változása nincs határidőhöz kötötten tilalmazva. A jelenlegi szabályok arról rendelkeznek, hogy a bíró eseti vagy tartós akadályoztatása esetén mennyi időn belül kell gondoskodni ténylegesen eljáró bíró személyéről.

Ugyanakkor az 1. ponthoz kapcsolódóan már hivatkozott a polgári perrendtartásról szóló 1959. évi III. törvény 144.§-a, és a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 287.§-a megfelelő garanciát nyújtanak a személyi összetétel megváltoztatása esetére, amelyek alapján az egyes eljárási cselekményeket nem kell megismételni.

A munkaügyi ügyszakban a bíróság összetétele egy hivatásos bíróból és két ülnökből áll.

Az ülnökök behívása meghatározott időszakra történik, ezért előfordul, hogy az ülnökök személyének megváltozása az oka, hogy a tanács nem ugyanazon bírókból áll.

A közigazgatási ügyek tárgyaló tanácsainak személyi összetétele is megváltozhat, akár betegség miatt is.

13.A. Kit és mikor/mely esetben tájékoztatnak egy ügy kiszignálásáról? B. Van-e lehetőség az ügykiosztás eljárási felülvizsgálatára egy adott ügyben? C. Ki kezdeményezhet ilyen felülvizsgálatot és ki bírálja el?

A. Tájékoztatás és tájékozódás az ügy kiosztásáról

Az ügyelosztás rendjéről a bírók, az ügyfelek a bíróság honlapján, a kezelő irodán kapnak folyamatos tájékoztatást.

Az ügyben kijelölt bíró az ügy (irat) részére történő bemutatásával kap tájékoztatást.

Az ügyfél a bíró első hozzá címzett, vagy részére is megküldött intézkedéséből értesül arról, hogy a bíróság mely bírója, bírói tanácsa jár el az ügyben. Bírói tanács esetében a bírósági iraton jellemzően csak a tanács száma és a tanácselnökének, vagy az előadó bírónak a neve szerepel. Külön írásos tájékoztatást a kizárási kérelem elbírásához kapcsolódóan kaphat az ügyfél a bíróság elnökétől, vagy a kérelmet elbíráló bírótól (bírói tanácstól). A gyakorlatban előfordul, hogy az ügyátosztásáról és annak okáról külön tájékoztatást kap az ügyfél. Helyes volna, ha ilyen tájékoztatást az újonnan kijelölt bírótól (írásban, vagy tárgyaláson) kapna az ügyfél.

B-C. Az ügykiosztás felülvizsgálata

A konkrét ügy kiosztásának felülvizsgálatára a bíró kezdeményezésre (összeférhetetlenség, téves kiosztás, munkateher stb.), vagy az ügyfél bejelentése alapján van lehetőség. Ez esetben az kiosztásra jogosult vezető jár el.

14. Adott ügyben van-e speciális eljárási következménye annak, ha az ügykiosztást a reá vonatkozó szabályoktól eltérően alkalmazzák? Ha igen, akkor írja le!

Amennyiben a konkrét ügy kiosztása nem az ügyelosztási rendben meghatározottak szerint történt, és a fél esetleg arra a következtetésre jut az eljárás során, hogy kétséges az eljáró bíró vagy az egész bíróság pártatlansága, úgy kizárási indítványt terjeszthet elő, amely indítvány elbírálása a vonatkozó eljárási törvények alapján történik meg.

15. Az ügykiosztás során/következtében az ön országának bírósági igazgatásában merültek-e fel lényeges problémák? Ha igen említse néhány példát speciális problémákra vagy ügyekre?

A jelenlegi szabályok és gyakorlat alapján lényegi problémák:

- az ügyelosztás egységes és ajánlható módszereinek kidolgozatlansága
- az ügyelosztásra vonatkozó elnöki rendelkezések különféle szerkezete, struktúrája, részletessége
- az ügyelosztás ügytípusokra vonatkozó objektivitásának és a bírói munkateher összehangolásának a nehézsége.

Lényeges problémaként értékelhető, hogy nehéz olyan matematikai modell felállítása, és ez alapján olyan informatikai program (szoftver) elkészítése, amely alapján az ügyelosztási rend valamennyi ismertetett szempont figyelembevételével kielégítő módon működhetne, külső beavatkozás nélkül és igény lenne arra is, hogy ezen szoftver egyfajta állandó önszabályozással igazodjon a kialakult munkateherhez is, azaz egy visszacsatolással esetlegesen elvégezze saját maga a szükséges módosításokat, ha pl. egy bíró referádája valamely okból (pl. újraügyelosztás, egyesítés) aránytalanul megnő.

Az Országos Bírósági Hivatal Elnöke a tavalyi év elején megalakította a Munkateher munkacsoportot, amely lényegében ezen problémát vizsgálja, illetve a lehetséges megoldásokat kutatja a bírósági jogalkalmazás valamennyi szakterületén. Ennek keretében került megtartásra a "Mérni a mérhetetlent" elnevezésű konferencia, mely a matematikai hálózat kutatás eredményeit is felhasználva próbálta jogászok számára is érthető módon megvilágítani a probléma lényegét.

16. Van-e valamilyen más észrevétele vagy javaslata a kérdőívet, illetve általánosságban az ENCJ munkacsoportot érintően?

Javaslatom az, hogy azon országok, ahol informatikai eljárást alkalmaznak az ügykiosztáshoz, ismertessék ezzel kapcsolatos gyakorlati tapasztalataikat, illetve az informatikai eljárás, azaz a szoftver működési modelljét, illetve lehetőség szerint annak szakmai leírását.